

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Q. SEPTIMII|| FLORENTIS|| TERTVLLIANI||
CARTHAGINIENSIS|| PRESBYTERI, OPERA|| QVÆ
HACTENVS REPERIRI|| POTVERVNT OMNIA:||**

Tertullianus, Quintus Septimius Florens

Antverpiae, 1584

De Paradiso.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73633](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73633)

51. heres. 19. illum mundo inferiori permiscuisse
 pœnitentiam, quia non illum tam perfectè fecit
 set, quam superior mundus institutus fuisset. Quod
 ipsam interim pulcrè contra illos retorquet, illic ubi lo-
 quitur: de sua paratura repercutiens. Verum quòd
 vocat hunc Angelum mali præsidem, sic explicat Epi-
 phan. heres. 44. ex sententia Apellis: Euisit autem
 non bonus, & qua ab ipso facta sunt, non bene facta
 sunt, sed secundum malam ipsius mentem ab ipso creata
 sunt. De sollicitatis autem animabus ab igneo illo
 Deo angelo iuxta Apellem, vide suprà Tom. 3. lib. de
 Anima cap. 23. num. 298. & cap. 36. num. 431. ubi
 addit ex consequenti Auctor constituisse eum ante
 corpora animas viriles ac muliebres. De mundo
 ab illo instituto lib. de Prescript. aduers. her. cap. 34.
 & cap. 51. heres. 19. numer. 324. De carne hominis
 proinde ab eodem exstructa, num. 78. cap. 8. lib. de
 Carne Christi (ex quo hæc verba desumpta sunt) & lib.
 de Resurr. carn. cap. 5. nu. 46. De Christi demque car-
 ne, non ab illo angelo creata, sed ex cœlestibus fide-
 ribus structa, contra Apellem hæc disputat Auctor
 dicti lib. de Carne Christi cap. 6. ubi num. 56. citauimus
 similem locum lib. 3. adu. Marc. Consentit in his omni-
 bus Epiphanius, præterquam quòd inferiorem Deum
 nuncupet, quem Auctor angelum igneum; quem in-
 terim agnoscunt B. August. her. 23. B. Isidor. lib. adu.
 Marc. Erabanus noster, B. Honorius & Gratianus in Ca-
 talogis heretic. Hoc peculiare Auctori, quod de pœni-
 tentia angeli creatoris iam dictum est, sicuti & il-
 lud: quòd figuram erraticæ ouis, de illo inter-
 pretati sint, quasi gaudium fuerit in celo apud angelos
 Dei, de illo uno peccatore ad penitentiam conuerso. Quam
 contra maluit Auctor interpretari de homine lapsò, &
 per Christum requisito, sicuti etiam alij veteres omnes.
 Hactenus de his que ad intellectum huius Fragmenti fa-
 ciunt; quia vero promissimus integram nos historiam hic
 edituros de Apelle & eius heresibus, faciemus id quam
 paucissimis licebit. APELLIS itaque discipulus
 Marcionis (uti verbis Auctoris v. ar. dicti lib. de Præ-

script. aduers. heres. cap. 6. §. 2. ac 51.) lapsus in fœ-
 minam, delertor continentia Marcionensis (quam
 ille simulabat) ab oculis magistri Alexandriam se-
 cessit. Inde in alteram feminam impexit, illam
 virginem Philumenem, postea verò immane pro-
 stitulum; cuius signis & prodigiis inductus, li-
 brum adidit, quem Phaneroſeis Philumenes in-
 scripsit, quam quasi Prophetissam sequebatur. De
 quibus vide Adnotat. nostras in eundem lib. num. 35.
 173. 174. 175. 176. ac 324. & lib. de Carne Christi cap.
 6. num. 54. & cap. 24. num. 180. Neque verò de
 tor duntaxat, sed & emendator Marcionis ac di-
 scipulus supra magistrum appellatur ab Auctore lib.
 4. aduers. Marc. cap. 17. Cuius rationem videre est lib. de
 Prescript. iam citato num. 324. Neque verò in hoc solum,
 quòd uti illic diximus: Vnum Deum superiorem fa-
 ceret, alterum Dominum dicat, sed angelum faci-
 at; verum & in reliquis p̄dopriis recensitis heresibus,
 quas seductus à Philumene nouas induxit. In hoc
 nihil differens à Marcione, quòd & Deum Moyſi (de
 quo lib. de Carne Christi cap. 6. num. 57.) & Legem
 ac Prophetas repudiaret, sicuti libro de Prescript. ha-
 betur cap. 51. her. 19. num. 324. ubi etiam eadem cum
 Marcione heresis commemoratur. De animarum sola-
 rum salute ac negata resurrectione carnis, quam
 adeò impugnat Auctor lib. de Resurr. carn. idem quòd
 solo Apoitolo vteretur, sed Marcionis, id est non
 toto. De quibus plerisque videre etiam est Epiphan.
 Theodor. & Damasc. sed hoc Auctori peculiare: Habet
 præterea libros suos quos inscripsit Syllogismorū,
 in quibus probare vult, quòd omnia quæcumq;
 Moyſes de Deo scripserit, vera non sint, sed falsa
 sint. Quæ sit ut de iis aliud nihil adnotandum occurrat,
 quantumvis huc Lectorem dicto num. 324. remisimus.
 Hoc unum adiciam, non æquum esse, si Auctor A D-
 VERVS APPELLIANOS scripserit, quòd se-
 predicto lib. de Prescription. aduers. heres. cap. 30. adserat
 adhuc superuisse proprios discipulos & successo-
 res Apellis.

Q. SEPTIMI FLORENTIS
 TERTVLLIANI CARTHAGINIENSIS
 PRESBYTERI, OPERVM FRAGMEN-
 ta Paradoxa.

Q. SEPTIMI FLORENTIS TERTVLLIANI,
 LIBRI DE PARADISO ARGVMENTVM, EX
 lib. de Anima, cap. 55.

SED in æthere habitatio nostra, &c. Immo, inquis, in paradiso; quò iam tunc
 & Patriarchæ & Propheta adpendices Dominicæ resurrectionis, ab inferis
 migrauerint. Et quomodo Ioanni in spiritu, paradisi regio reuelata, quæ sub
 iicitur altari, nullas alias animas apud se præter Martyrum ostendit? quomo-
 do Perpetua fortissima martyr, sub die passionis, in reuelatione paradisi solos illic com-
 martyras suos vidit? nisi quia nullis romphæa paradisi ianatrix cædit, nisi qui in Christo
 Gen. 1.
 Math. 28.
 Apoc. 6.

Gen. 3. decefferint? Non in Adam noua mors pro Deo, extraordinaria pro Christo, alio & priuato excipitur hospitio? Agnosce itaque differentiam ethnici & fidelis in morte. Si pro Deo occumbas, &c. non in mollibus febribus & in lectulis, sed in martyriis; si crucem tuam tollas, & sequaris Dominum, vt ipse praecepit; tota paradisi clauis tuus sanguis est. Habes etiam DE PARADISO à nobis LIBELLVM, quo constituimus omnem animam apud infetos sequestrari in diem Domini.

Haecenus Auctor, sed saniori modo intelligendus, vt adnotauimus ad dictum locum num. 606. 610. & c. & ad lib. 4. aduers. Marc. cap. 34. num. 551. latius denique in Prolegomenis inter Paradoxa, vbi ad omnia ipsius argumenta respondebimus. Hoc hic adnotandum, Auctorem librum non conscripsisse, non modo de Paradiso terrestri, in quo Adam fuit conditus, & quod Enoch & Helias translati feruntur, sed etiam & magis ex proposito de Paradiso spirituali, quod Apostolus Paulus raptus legitur 2. Cor. 12. quamquam in hoc ab aliis Patribus differat, quod illi caelestem nuncupent illum Paradisum, & nominatum B. Ambros. in dicti loci Commentario, Auctor vero illum non distinguit à situ Abrahae, quem sublimiorem tamen inferis constituit. verum etiam de hoc in Prolegomenis inter Paradoxa, Tertrestrem vero Paradisum, discretis verbis, de Adam loquens, agnoscit Tom. 1. lib. aduers. Iud. cap. 2. Tom. 2. lib. de Patientia cap. 5. & Tom. 3. lib. de Resurr. carnis cap. 26. & lib. 2. adu. Marc. cap. 2. & 10. Rursus Iadu. Valent. cap. 20. vbi Prolomaeum Valentin. irridens, quod Paradisum Archangelum quartum somniaret, sic incatur: Quoniam & hunc supra tertium caelum pangunt, ex cuius virtute sumperit Adam, deuersatus illic inter nubeculas & arbutulas. Satis meminerat Prolomaeus pueritium dicibulorum; in mari poma nasci, & in arbore pisces, sic & in caelestibus nuceta praesulpsit. Operatur Demiurgus ignotus, & ideo fortassis non scit arbores in sola terra institui oportere. Omnium autem apertif

si de hoc ipso Tomo, Carm. lib. de Iudicio Domini, cap. 8. & Genes. cap. 2. ac 3. Eundem agnouerat iam antea etiam B. Irenaeus lib. 2. aduers. haer. cap. 55. & apertius lib. 5. cap. 5. vbi ait dixisse Presbyteros Apostolorum discipulos Enoch & Heliam translatos esse in Paradisum, vbi primus homo positus fuit, de quo scriptura (nempe Gen. 2.) Et plantauit Deus Paradisum in Edem contra Orientem, & posuit ibi hominem. Consentit etiam B. Iustin. Mart. Apol. 1. vbi Homerum scribit ad Paradisi imitationem à Moyses descripi, conscripsisse Alcino hortum; Theophilus item lib. 2. ad Autolyc. & Nouatianus lib. de Trinitate infra Tom. 5. & Lactant. Carm. de Phœnicæ, ad dicta verba scripturae aludenter, Paradisum in Oriente constitutum referunt. Denique Epiphanius Anceratus & aduers. Origenistas, ac Epist. ad Ioan. Epist. Hierosol. à B. Hieron. in Latinum translata, latissime ex scriptura Gen. 2. ac 3. disputat contra Origenem, Paradisum de terreno ad caelestia transferentem; id ipsum probant ex illis (quorum aquam se bibisse scribit fluminibus, ex paradiso profluentibus; & iustitiam, apud Apst. 2. Cor. 12. aliud esse caelum tertium, aliud paradisum. Eandem haeresin (sicuti etiam supra adnotauimus dicto loco adu. Valent. num. 246.) adtribuit B. August. lib. de haeres. Seleucianis, & Hermianis. Quorum omnium deliramenta iubet conticere etiam B. Hieron. Comment. in Danielem alicubi. Porro vbi sit Paradisus, varias diuersorum sententias hic recensere superfluum existimus, quod scribat B. August. lib. 2. contra Pelag. & Cels. cap. 23. hoc ad quaestiones, quae sunt prater scientiam, pertinere.

TERTULLIAN
Con. Amotacionibus
PAMELI,
A. V.
36

Q. SEPTIMII FLORENTIS TERTULLIANI DE SPE FIDELIVM

LIBRI ARGVMENTVM, EX LIB. 3. ADV.

Marc. cap. vlt. & B. Hieron. in cap.

36. Ezechiel. & alibi; ac

Gennadio.

Isai. 43.

DE restitutione Iudææ (inquit Tertullianus) quam & ipsi Iudæi, ita vt describitur, sperant & regionum & regionum nominibus inducitur; quomodo allegorica interpretatio, in Christum & in Ecclesiam, & habitum & fructum eius, competat; & longum est persequi, & in alio Opere digestum, quod inscribimus DE SPE FIDELIVM; & in praesenti vel eò ociosum, quia non de terrena, sed de caelesti promissione sit quaestio. Nam & confitemur in terra nobis regnum repromissum; sed ante caelum, sed alio statu; vt potè post resurrectionem in mille annos, in ciuitate diuini operis Hierusalem caelo delata; quam & Apostolus matrem nostram in ciuitate diuini operis Hierusalem caelo delata; quam & Apostolus matrem nostram alicui, vtique caelesti, ciuitati cum deputat. Hanc & Ezechiel nouit, & Apostolus Ioannes vidit.

Gal. 4.

Philipp. 3.

Ezech. 48.

Apoc. 21.

Neque